

:: SALUT PÚBLICA! :: INTERESSOS POPULARS :: ARTS Y LLETRES ::

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ: Ronda de l' Universitat, 96. BARCELONA

LA PRIMERA VOLADA

.....

Acabament

Lo senyor respongué:
—Déixala estar la rata. O si no, tapa bé las esletxas y ja ho arreglarém demá.

—Ay, sí, que á mi 'm fan molta por las ratas; afegeix desseguit la Marieta.

Tal dit tal fet.

Agafan paper d' estrassa y un ganivet y tapan las esletxas.

Van á tornarsen al llit, y al entrar en lo seu quarto la minyona, la mestressa l' hi diu:

—L' hi tancaré la porta porque vosté á la nit no agafi por de la rata.

Y sens donarli temps á respondre tanca per la part de fora deixant á la raspa presonera en son quarto.

La Marieta 's desesperá pensant que no podia anar á donar auxili al seu estimat, y espantant-se de pensar alló en qué pararia.

Los senyors se ficaren al llit, y al cap de un quart tot tornava á quedar en silenci.

En Nofre s' animá vejent que s' havia evitat la tormenta, y dintre la carbonera esperava lo moment felís d' ésserne lliurat per sa estimada, de la que al mateix temps esperava rebren altres provas de carinyo.

Pero ell ignorava que la pobre també estés presonera, y anaren passant las horas, y tocá la una y las duas y las tres, y en Nofre continuava sens novetat dintre de aquell estret calabosso, adolorit de cos y passejantse per son individu tota mena de animalons.

Al cap de molt temps veu per alguna esletxeta que la claror del dia s' anava obrint pas per entre las sombras de la nit, y alashoras ja cregué 'l pobre minyó que havia sigut víctima de un engany per part de la seva xicoteta, y rabiava de ira y de coratje.

Encara de aquella manera passá unas tres horas, y 'l sol tocava á la cuyna que 'l desgraciat amant, rabiós y agitat, ja ni mirava prim en fer soroll y 's.remenava per entre 'l carbó.

Per fi se senten passos.

Es la senyora que ja no ha pogut esperar-se més.

Va al quarto de la Marieta, l' obra y diu cridant:

—Apa, Marieta, llevi y vingi; que tenim de matar la rata de la carbonera.

La Marieta, que havia passat casi tota la nit ploriquejant y sense despullarse, surtí luego.

La senyora crida al gat, va á la cuyna, y com sent lo soroll del carbó que feya en Nofre bellugantse, diu:

—¡Enrich, vina! La rata deu ser molt grossa porque fa bastant soroll per dintre.

Lo senyor hi va.

Lo gat miolava y esgarrapava la porta.

La Marieta estava més groga que la cera y feya uns ulls com un tomátech escalivat.

La senyora continuá:

—Tu, Enrich, agafa la pala; vosté, Marieta, la escombra; jo obriré, y si 'l gat se la deixa escapar, á veure si entre tots la matém de un bon cop.

Moment de atenció general.

Tothom está disposat per atacar: fins lo gat.

La senyora s' acosta á la carbonera, gira 'ls baldons y obra una mica.

En Nofre, que de moment havia adoptat un plan de batalla, aixís que veu badar una esletxa, clava forta puntada de peu á la porta, que s' obra ab furia, y surt corrents y esverat ab los cabells drets, la cara bruta y tot ell ple de trenyinas y bruticia.

La senyora llenca un crit y 's desmaya; lo gat pega un brinco y fuig corrents; la Marieta fa un xisclet y deixa anar la escombra; D. Enrich reula, l' hi cau la pala, y 's queda sens saber lo que l' hi passa y sens esperit per cridar.

En Nofre mentrestant corra á la porta, obra lo pany de cop, surt á la escala y salta 'ls esglahons de quatre en quatre.

Topa ab la modista del segon pis, que per poch la tira á terra; ensopega ab l' escombriayre, l' hi va á fer caure 'l cabás, y aquest, cremat, l' hi aboca á sobre, acabantlo d' embrutar.

Arriba al carrer, y com un llamp se dirigeix

á casa seva, sens que puga evitar que algun bordegas l' hi cridi ¡Vóltal!

En sent á casa seva obra 'ls balcons de bat á bat, s' asseu á una cadira, y alashoras, respirant los aires purs del matí y tornant de mort á vida després d' haber passat deu horas tancat á la carbonera, va jurar que may més faria 'l calavera ni parlaria d' amor á cap noya, recordant que la primera volada l' hi havia sortit massa cara per aventurarse á més emocions de tal naturalesa.

M. FIGUEROLA ALDROFEU

¡LO FINAL DE UN DRAMA! (1)

POEMET CRÍTICH, VEREDICH, IMPRESIONABLE... Y DE COP

SONET PRIMER

EXPOSICIÓ

¿Qui á n' en Pau no coneix? tot Barcelona la seva historia sab y la manía que té de conseguir gran nombradía creyentse se 'l pobret un Vallfogona. Pero 'l que ningú sab, sent cosa bona, es la gran ovació que obtingué un dia al estrenarli un drama, que tenia per títol *Lo Castell de Magalona*.

Testimoni vaig ser de aquella feta, y encara recort guardo de la fama que alcansá en aquell jorn nostre poeta. Y porque no os penseu siga camama, vull fervos relació clara y completa desde 'l principi á lo final del drama.

SONET SEGON

LO PROGRAMA

Teatro del Laurel: gran funció pe 'l dia vintisis del present mes: estreno del gran drama, escrit esprés y degut á la ploma del senyó don Pau Pastili, que 's titulo *Lo Castell de Magalona*, y l' entremés

(1) De un llibre inédit próxim á publicarse titolat CENT SONETS.

xistós y en catalá qual títol es
Un mal tanto; á las vuyt s' alsa 'l teló.
Imprés en paper groch y satinat
aqueix programa fou tan repartit
per amichs y parents y fins vehinat,
que no m' estranya gens fos invadit
per un públich á riure disposat
lo Teatro Laurel aquellà nit.

SONET TERS

ACTE PRIMER

Al aisarse 'l teló surten tres moros
de cunya, com aquells del Carnestoltes;
després un trovador que canta absotras
y una dama que plora y se 'n va d'oros.
Surten moros, guerrers, y surten còros;
de donas del Serrall ne surten moltes;
y en tant las bailarinas donan voltas
tots cridan com si fos plassa de toros.
Un moràs, que empunyant la espasa núa
ha sortit, á una dama molt canyula
agafa torpement per una cúa,
y ¡ist...! 'l hi talla 'l cap... y ella no piula.
¡Lo públich ab aixó de angunia sua
y aqueix es lo motiu perque no xiula!

SONET QUART

ACTE SEGON

Acte segon: Un moro plé de rabia
y una mora que crida y s' escabella;
lo trobado' embossat que busca á n' ella
y quatre ó cinch que 'l fican á la gabia
Un criat andalús, de molta labia,
per darli llibertat tot ho atropella,
y al dir lo trovador:—¡Ja es morta aquella!—
aqueix jura matar fins á son avia.
Surt lo Sultan, y 'l mata; surt sa filla
y la mata també; y en son furor
á tots trosseja allí, y tant enforquilla,
que fins l' apuntador agafa por
y surt desesperat de la casilla.
En tant crida tothom:—¡L' autor! ¡l' autor!

SONET QUINT

ACTE TERCER Y ÚLTIM

Acte tercer y últim: se prepara
segons se presumeix, gran serracina;
lo públich *ilustrat* que aixó endevina
—¡Salga l' autor! ¡l' autor! crida y no para.
En Pau Pastili surt, ningú l' ampara,
desitja fe un saludo y res atina,
quan de sobte... ¡patat!... una botina
lo fereix de plé á plé al mitj de la cara.
Lo pobre, sense dir ni ¡Deu me val!
cau estirat al mitj del escenari
cridant ¡socorro! y ve un municipal;
se 'l emportan á cal apotecari,
y 'l públich, que no espera aqueix final,
tant aplaudeix... que sembla alló un desvari.

SONET ÚLTIM

EPÍLECH

—¡Acabéu la funció!— crida alterat
un exigent.—¡Torneunos lo ralet!—
crida un altre.—¡La pessa no s' ha fet!—
y xiulan, cridan, y pican d' un plegat.
Per fi s' alsa teló, y tot sofocat
ha sortit un senyor sense barret:
fa un saludo y llegeix un paperet
que diu aixó mateix ben apuntat:
«Senyores: ab lo que ha succehit
»més trágich acabá 'l drama no pot;
»l' autor te 'l nas inflat y un ull perdut.
»Que fariam la pessa habiam dit;
»Ja l' han feta vostés sense dir mot
»y l' autor *Lo mal tanto* se n' ha endut.»

Joseph M. CODOLosa

La primera castanya que he men-
jat aquest any ja m' ha portat á la
memoria que se acostava lo dia de
esmolrar la plóma per parlar de teatros.

Y com de fet. Als pochs dias ja 's diu qu' en
Frederich Soler ha escrit un drama lleugeret
per comensar la temporada del Teatro Catalá.
Com ja sé que en assumptos d' éxits l' autor
proposa y 'l públich disposa, vaig determinar
venir al estreno de *Lo Cereol de foch*, qu' es lo
nom del drama, y dich venir perque 'm trobava
á fora pobint las satisfaccions que 'ns produhi-
ren l' any passat *Lo dir de la gent* y las últimas
temporadas dels teatros de la Rambla.

Donchs sí, vaig venir á Romea ab la mateixa
mandra que un empleat va á la oficina.

Ja comensém per ser al primer acte, lo més
sobrio y lo més bonich qu' en puntja actes d' ex-
posició ha produit la ploma d' en Soler.

Son marit y muller, s' estiman y viuhen en
santa pau. Un telégrama ve á rissar las ayguas
de aquell llach de tranquilat; va al amo y diu
que si immediament no marxa á América pert
la fortuna. Se determina á anarhi prometent á la
seva dona que tornarà molt aviat, y la consola
dientli que afortunadament dintre pocas horas
ha de arribar lo germá d' ell, que fa bastant
temps que corra mon, y durant lo viatge que
va á empendre tindrà en lo cunyat una compa-
nyia fidel. Arriba en efecte 'l germá del amo,
que es un jove corrent, trempat y lliberal, tal
com l' había pintat lo marit á la esposa. Sabe-
dor del viatge de son germá á América l' hi diu
que estigui tranquil, que se 'n vagi en nom de
Deu, que será com si á la casa s' hi quedés lo
mateix amo en persona.

Á tot aixó demana per coneixe la senyora de
la casa pera saber á qui ha de dir germana, y al
serli presentada se miran assustats y sorpresos
lo vingut de poch y la senyora, sense que se
n' adongui cap dels altres que hi ha en escena.
Després de deixar las cosas aixís arregladas, don
Ramon, qu' es lo marit, se 'n va á Cuba, y
D. Albert, qu' es son germá, se queda ab la
cunyada. Cau lo teló, y lo públich se queda
rascantse 'l cap, y vostés també.

Al comensar lo segon acte ja ha arribat de
América lo marit, y per una criada de la casa,
dona completament confiada, sab la tristesa y
malaltia de la senyora á causa de la seva ausen-
cia, y la enfermetat que son germá D. Albert
ha passat en la torre. Lo criat, home suspicás,
l' hi prova que ni sa esposa ni son germá han
estat malalts de malaltia de metje, ja que la pri-
mera, encara que no 's movia de sa cambra,
passava las nits llegint y 'ls dias plorant, y 'l
segon bebia aygua ab xarop per tota medicina,
venia de la torra á Barcelona y 's permetia
passar pe 'l carrer sense pujar ni un dia á veure
sa cunyada. Aquestas provas negativas mostran
evidentment que aquets dos s' estiman, y de-
ixan al marit ab lo cor atravessat per la primera
sageta dels gelos.

No siguin mal pensats, senyors lectors, no 's
creguin que ab las banyas que vostés pensan hi
puguin fer cap calador, ni tan siquiera un botó
de calsetets. Res de aixó.

Es molt cert que D. Albert y D. Carme se
estiman, pero no s' han sortit may del *camí ral*.
Segons se desprén de la conversa que tenen en
aquest acte, D. Albert estava promés ab Carme
quan aquesta era soltera, y tot de un plegat y
sense temps de avisarla hagué de fugir, perque
estava ficat en una conspiració que 's descubrí,

y era quan fusellavan al que exercia aquest dret
de ciutadà. Per causa política també havia
ocultat son nom á Carme, la qual lo coneixia
per Rafel, circumstancia que aprofita l' autor
quan lo criat fa entrar en sospitas al marit.

També per causa política lo pare de Carme
fou agafat y condemnat á mort, de la qual se
lliurá pe 'ls empenyos de D. Ramon, ab qui 's
casá Carme per agraument, no podent saber,
á causa de 'ls fets passats, noticias de son esti-
mat, ni aquest d' ella.

Després de darse satisfactorias explicacions,
Albert y Carme, resolen que no poden viure
aixís, que passen un martiri etern y que se ha
de aliviar marxant Albert immediatament.

Com no han comés cap acció que 's hi fassi
abaixar la cara, resolen esplicarho tot á D. Ra-
mon, quan reben un bitllet de part de aquest
senyor, y acaba 'l segon acte.

En lo tercer creuhen que 'l tal D. Ramon está
arruinat, y 's troba fora de la casa.

No 'n vulguin més de carinyo y fidelitat; de-
mánintne de probas de abnegació per part de la
dona y 'l germá envers lo marit. Aquest, que
estava amagat, una vegada veu la situació tal
qual es, surt de sobte y entran los dos germans
en amistosas explicacions en ferventas provas
de carinyo, pero en va discorren un medi pera
sortir de aquell verdader cereol de foch. Ni
anantsen al fi del mon l' un y quedantse l' al-
tre, ni posant fi á sa existencia, com se proposa
D. Albert, ni de cap modo se resol lo problema.

En mitj de aquella lluyta d' afectes fraternals
surt Carme, que ja venia treballada per la tris-
tesa, tisis moral que consum més que l' altra y
mata despiadadament, y no podent aguantar
més tanta fatiga, cau morta entre 'ls dos germans.

Aquest es lo drama *fluix* d' en Soler, que si
s' escau á ser fort rebenta 'l teatro. L' éxit ob-
tingut demostrá que agrada al públich aquest
gènere, y l' autor, home que segons sos detrac-
tors ja acaba 'ls torróns y segons certs tipos que
no 'l coneixen may ha servit per fer més que ga-
tadas, com á poeta y com á filosofh está á gran
altura. Valentse de las més armoniosas y ricas
tiradas de versos, deixa anar conceptes morals
de primera forsa.

Sento no haber vist lo drama més que una
nit y no tenir l' exemplar devant per poderlos
mostrar y provar lo que va dit.

Lo més ruidós éxit ha coronat lo drama, y
proba mas rahons.

Diuhen qu' en Pitarra no resol cap problema
ab la seva obra, y jo dich que sí; que resol lo
problema del sabique demostra científicament
que 'l moviment continuo no te resolució. Ha
provat que 'ls moviments del cor no 's resolen
per lleys convencionales; que son irresolubles.

En quant als que diuhen que 'l drama no es
veritat y que aixó no passa may, los contestaré
que lo que volen dir es que no es frequent,
pero en quant á passar alguna vegada, volen
dirme qui ha guiat la ma del assassino del home
que 's troba al mitj del carrer cosit á punyaladas
y conservant los diners y 'l rellotje en la but-
xaca? ¿Son los gelos? ¿Es la venjansa? ¿Qué ha
estat? No ho sé; tal volta una passió que ha
posat al homicida dintre de un cereol de foch.

CONSUETA

Lo teatro del Liceo ha comensat la tempora-
da com va prometre. Avuy actúa en l' ex-con-
vent de caputxins una de las millors companyias
del mon. Ja 'n parlarém.

També parlarém en lo próxim número de
La Cova dels Orbs, ópera catalana estrenada al
Circo. Comenso per dirlos que ha tingut gran
éxit. Amichs de rendir un tribut á las glorias de
casa nostra, publiquem avuy la escena final de
dita obra y 'l retrato de son autor lo distingit
mestre D. Francisco de P. Sanchez Gabanyach.